

British Journal of Science, Education and Culture

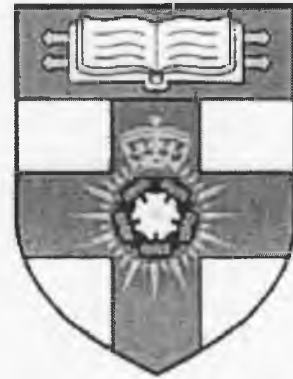
London University Press

№1
(7)

January-June
2015

ELSEVIER

University of London

*British Journal of Science,
Education and Culture*

No.1. (7), January-June, 2015

VOLUME III

"London University Press"

2015

British Journal of Science, Education and Culture, 2015, No.1. (7) (January-June).
Volume III. "London University Press", 2015. - 1226 p.

Proceedings of the Journal are located in the Databases Scopus.

Source Normalized Impact per Paper (SNIP): 3.327

SCImago Journal Rank (SJR): 3.223

Editor-in-Chief: Prof. Charles West, D. I. T. (UK)

Executive Editor: Mary Robinson, D.Phil. (UK)

Technical Editors: Margaret Gray, Lucy Wong (UK)

Editors:

Prof. Andrew Gordon, D. Litt. (UK)

Prof. Erin Robbins, Dr. P. H. (UK)

Prof. Ryan Cooper, D. Sc. V. M. (UK)

Prof. Glory Taylor, D. M. (UK)

Prof. Denis Thompson, D. B. A. (UK)

Prof. Kyra McGregor, EDM. (UK)

Prof. Elizabeth Moore, D. Tech. (USA)

Prof. Margaret Harman, D. E. Sc. (UK)

Prof. Isabella Blake, D. Env. (Australia)

Prof. Richard Whiteside, D. E. Sc. (UK)

Prof. Robert Barclay, D. C. S. (UK)

Prof. Henry Simmons, D. I. T. (USA)

Prof. Norman Green, D. S. Sc. (UK)

Prof. Nina Harvey, D.F.A. (USA)

Prof. Robert Carman, D.Phil. (UK)

Prof. Richard Dixon, D. Litt. et Phil. (UK)

Prof. John Williams, D. Litt. (USA)

Prof. Kevin Barrington, D. S. Sc. (UK)

Prof. Laurens Lawton, D. S. Sc. (UK)

Prof. Peter Campbell, D. Litt. et Phil. (UK)

Prof. Ronald Hall, D. G. S. (USA)

Prof. Daniel Smith, D.F. (Canada)

Prof. Sienna Paige, D. B. A. (USA)

Prof. Harris Reed, D. B. A. (UK)

Prof. Kevin Green, Ed.D. (UK)

Prof. Emma Allen, Ed.D. (Australia)

Prof. Denis Cumming, Ed.D. (UK)

Prof. Paul Bryant, Psy. D. (UK)

Prof. Anthony Smith, D. Tech. (UK)

Prof. Sara Bullock, Psy. D. (USA)

ISSN: 0007-1657

© "London University Press", 2015

© University of London, 2015

Contents

Agricultural Science & Economics

<i>R. Kumar Dutta, M. Saiful Islam, M. Ashraful Kabir</i> Production Performance of Indigenous Chicken (<i>Gallus domesticus</i> L.) in Some Selected Areas of Rajshahi, Bangladesh.....	11
<i>R. A. Valdes, A. Piratelli-Filho, H. L. Costa, A. M. C. L. Ribeiro, M. D. Nascimento, P. M. Soares</i> A Metrological Contribution to the Diagnosis of Bovine Tuberculosis.....	31
<i>Salwa Mohamed Abbas, Hanan Helmy Latif, Nora Magdy</i> Physiological and Biochemical Responses of Two Cultivars of <i>Phaseolus vulgaris</i> L. to Application of Organic Fertilizers and Nile Compost in Sandy Soil.....	55
<i>S. Swathi, N. Senthil, V. Vinod Kumar, S. Sathish, N. Jagadeesh Selvam, M. Raveendran</i> Proteome DataBase - Black Gram Proteome.....	78
<i>B. M. Gichimu, E. K. Gichuru, G. E. Mamati, A. B. Nyende</i> Yield Selection within <i>Coffea Arabica</i> cv. Ruiru 11.....	85
<i>V. H. Kabambe, Y. L. B. Tembo, E. Kazira</i> Awareness of the Parasitic Weed <i>Alectra vogelii</i> (Benth.) Amongst Extension Officers in Three Districts in Malawi.....	100
<i>Yap Chin Ann</i> Screening for Nematicidal Activities of <i>Bacillus</i> Species Against Root Knot Nematode (<i>Meloidogyne incognita</i>).....	113
<i>Bendidi Abderrazzak, K. Daoui, A. Kajji, R. Dahan, M. Ibriz</i> Effects of Supplemental Irrigation and Nitrogen Applied on Yield and Yield Components of Bread Wheat at the Saïs Region of Morocco.....	129
<i>Anastasia Bannikova, Varvara Pavlova</i> Problems of financial policy implementation in the conditions of economic sanctions in Russia.....	140
<i>V.M. Kepko, N.O. Verniuk</i> Socio-psychological characteristics of taking management decisions.....	145
<i>Van Tao</i> Factors of sustainable development of industrial enterprises in modern conditions.....	154
<i>Victoria Malitskaya, Maria Chirkova</i> Conceptual aspects of accounting for impairment of financial assets under Russian GAAP and internationally recognized accounting standards.....	160
<i>Vladimir Byba, Inna Minyaylenko</i> Theoretical and practical aspects of strategic management spatial development of the region Ukraine.....	167
<i>Natalia Grigoryeva</i> The institute of trust as a determinant of the scale of opportunistic behavior in the economy.....	176
<i>E.N. Sheremetyeva, N.V. Mitropolskaya-Rodionova</i> The Role Of International Marketing In Enhancing The Competitiveness Of Recreational Services.....	183
<i>Z.K. Radjabova, Z.O. Radjabova</i> EU-EEC-EAEC: experience with integration and interaction of the countries in the former Soviet space.....	189
<i>Ghulam Mamaturdiev, Zuura Keneshbaeva, Ilhom Davydov, Talaay Turdiev</i> Analysis of the structure of employment.....	198
<i>Marina Chaplygina</i> The concept and mechanism of management of cash flows of the entity.....	206
<i>Nadezhda Ukolova, Juliya Shihanova, Alexander Milovanov</i> Innovative Transformation of Russia's Economy.....	211

<i>N.A. Petrenko, N.A. Vernyk, L.A. Kustrich</i> Peculiarities of managing project and investment risks.....	226
<i>G.V. Klimik, N.O. Petrenko, L.O. Kustrich</i> Forming A Development Strategy Of Foreign Economic Activities Of Tourism Cluster.....	234
<i>Mykola Shershun, Irina Tymoshchuk, Svetlana Music</i> Ecological-economic problems of development of the peat industry in Ukraine.....	240
<i>Oleg Zakharchenko</i> Ways to enhance the competitiveness of Ukrainian agricultural enterprises.....	248
<i>Olga Kostina, Helen Burundukova</i> The regional dimension of the demographic situation (based on the Khanty-Mansiysk Autonomous District).....	255
<i>Ivan Rudakevych</i> Natural and geographical factors of development of the transport infrastructure of big cities of the Western region of Ukraine.....	262
<i>Omovbude Sunday, Udensi Ekea Udensi</i> Evaluation of Pre-Emergence Herbicides for Weed Control in Cowpea (<i>Vigna unguiculata</i> (L.) Walp.) in a Forest - Savanna Transition Zone.....	270
<i>B. A. Senjobi, S. J. Akinsete, O. T. Andel, C. T. Senjobi, M. Aluku, O. A. Ogunkunle</i> An Assessment of Spatial Variations of Some Soil Properties under Different Land Uses in South-Western Nigeria.....	286
<i>J. Ahmadu, J. Egbodion</i> Effect of Oil Spillage on Cassava Production in Niger Delta Region of Nigeria.....	295
<i>Mohammad Tahir, Hidayatur Rahman, Amjad Ali, Sajjad Anwar, Mohammad Khalid</i> Assessment of Genotype X Environment Interaction and Stability of Promising Sugarcane Genotypes for Different Agronomic Characters in Peshawar Valley.....	312
<i>P. P. Motavalli, R. P. Udawatta, S. Bardhan</i> Apparent Soil Electrical Conductivity Used to Determine Soil Phosphorus Variability in Poultry Litter-Amended Pastures.....	323
<i>S. S. Harding, A. B. Jalloh</i> Evaluation of the Relative Weed Competitiveness of Some Lowland Rice Varieties in Sierra Leone.....	346
<i>Sergij Skarbovij, Tetiana Kravchenko</i> For The General Coefficients Of Dynamic Models Of Economic Development Region On The Basis Of Neuro Fuzzy Expert Systems.....	358
<i>Tetiana Kravchenko</i> For the general coefficients of dynamic models of economic development region on the basis of neuro fuzzy expert systems.....	367
<i>Tatiana Kuznetsova</i> Program For Increasing The Social Protection Of Workers In The Air Enterprise Of Angstrommanagement.....	377
<i>Tetyana Lunkina, Alla Burkovskaya</i> The development of socially responsible business of Ukraine.....	385
<i>Yaroslava Slyvka</i> Accounting support of the analysis of company's social responsibility in terms of sales.....	392
<i>Guo Jiafei</i> The Comparative Analysis Of Models Of Corporate Management Of Ukraine And China.....	400
Education	
<i>Veronika Vasina</i> Facilitation of Social Interaction in Civil Identity Construction.....	412

<i>Galyna Lukianenko</i> Theoretical and methodological aspects of the moral education of senior pupils in general education schools of Ukraine in the second half of the twentieth century.....	420
<i>Nurullina Guzel</i> The formation of bilingual linguistic person of students in the process of studying the gender's category of nouns.....	427
<i>G. B. Abayeva</i> Pedagogical maintenance aesthetic education middle-school children in extracurricular activities of educational institutions.....	432
<i>Eugene Brunner</i> Attention parameters in students working with Ivanov-Smolensky proofreading test.....	443
<i>Efim Shmakov, Olga Kozyreva</i> A physical rehabilitation program with a methodical basis and what it means for young athletes with mild myopia and spasm of accommodation.....	453
<i>Igor Revechuk</i> Biopsychosocial approach as a paradigm of modern medicine and clinical psychology: focusing of a problem of creation of the theory the «Babel Tower construction».....	463
<i>Igor Volodko, Vasily Zinyuk, Vladimir Karhut, Anatoly Kudin</i> Software for educational environments.....	472
<i>Lyudmyla Shcherbyna</i> Meta-theoretical thinking of psychotherapist and its application functions.....	480
<i>Yuriy Briskin, Maryan Pityn, Neonila Neroda, Oleksandr Vaulin</i> The Comparative Characteristics Of Main Broadcasting Indicators Of The Olympics Games.....	488
<i>Nataliya Kuzniak</i> Forms of the development of the medical students' creative potential.....	494
<i>Natalia Filimonova, Aleksey Godenko, Elena Romanyuk</i> Pre-university training of foreign students as the beginning of the formation of cross-cultural communication.....	499
<i>Oksana Slipushko</i> The Spirit State of Taras Shevchenko: national and world senses.....	505
<i>Olga Gnevek, Maria Musiychuk</i> The inconsistency of content characteristic of universal educational operations in Federal state educational standards of general education.....	517
<i>Olga Gonina</i> The optimization problem of socio-psychological climate in the pedagogical collective of pre-school educational institutions.....	533
<i>Volodymyr Prusak</i> Pedagogical pre-conditions for shaping the content of continuous environmental training of designers.....	539
<i>J. R. Yusupov, R.M. Ehaeva</i> Effectiveness Of Continuing Education.....	547
<i>Rashid Khalitov, Rail Fakhrutdinov</i> Civil Identity in Interfaith and International Social Interactions.....	552
<i>Sergey Borisov</i> About a place and a role of faculty of philosophical practice in life of pedagogical university.....	561
<i>Tatiana Safonova</i> End of illusions about the tabula rasa.....	568
<i>Tetiana Bulgakova</i> The state of elaboration of the problem of artistic and aesthetic education in general education establishments of Ukraine in the second half of XX century in national and foreign scientific literature.....	574
<i>Elina Dyamurshayeva, Aset Toktamisov, Rahim Kudiyarov, Nurlan Urazbayev, Galina Dyamurshayeva</i> Efficiency of use of a method of a small-volume hydroponics for cultivation of vegetables in the greenhouse of the PreAral Sea area.....	581

<i>A. V. Molchanov, I. V. Ziruk, V. V. Kiyashko</i> Small reservoirs for multiple uses for the industrial cultivation of fish.....	589
---	-----

History, Sociology, Philosophy & Jurisprudence

<i>Aleksandr Sopov</i> Family and life in the cossack culture: Historical and ethnographic analysis.....	595
<i>Anatoliy Vershkov</i> The Nonviolence theory and Nature.....	602
<i>Anna Didukh</i> Applique work art on clothing in the works of contemporary Ukrainian fashion designers.....	609
<i>Anna Popova</i> «Zaimstvovanie» or «imitation» as factor of state-legal development of Russia in the late XIX - early XX centuries.....	617
<i>Victoria Chekshturina</i> The evolution of graphic signs and symbols as a means of social communication.....	623
<i>Vladimir Ignatyev</i> “Pulsated” integrity: dynamic “matrix” of world history.....	630
<i>Andriy Grybinko</i> The historical periods of participating Great Britain in Common Security and Defense Policy of EU.....	651
<i>Ekaterina Davydenko</i> Philosophy and written Ob-Ugrian people	658
<i>Yaroslavna Byzova, Elena Koshcheeva</i> The essence of the legal entity in administrative law of Russia.....	662
<i>Veronica Khizhnyak, Elena Otstavnova</i> The problem of definition of “decent life” in international law and national legislation of Russia.....	672
<i>Elena Turintseva, Catherine Reshetnikova</i> The phenomenon of social rehabilitation in the context of the contemporary relationship between man and nature.....	680
<i>Illya Tymchuk</i> Religious movements in the Christianization of Veliky Novgorod.....	687
<i>L. Yakubova</i> Board conservatives and neo-conservative model of social policy in the UK (1979-1997).....	697
<i>Marine Demetradze</i> Russian-Georgian relations as a touchstone of a new Cold War in the XXI century.....	712
<i>Maria Yefimova</i> Children’s book structural levels: semantic, figurative, architectonic.....	727
<i>Natalia Frolova</i> Prevention as a Basis for Effective Anti-Drugs Policy.....	734
<i>Natalia Shkurko</i> Female politician’s image transfer in regional mass media.....	741
<i>Nikolai Samohvalov</i> The genesis of the state youth policy in the Russian Federation: Past and Present.....	747
<i>Svetlana Rimar, Tatiana Safonova</i> Maternity capital as a component of social policy for families.....	754
<i>Svetlana Rimar, Natalia Romanova</i> Stage breaking detskoroditelskih relations as an indicator of family crisis.....	761

<i>Svetlana Rimar</i> Activation of the internal potential of people with Disabilities as a way to achieve social well-being.....	765
<i>M.V. Spivak</i> Problems of understanding and application of term «to save healthy» are in a political science environment.....	771
<i>Y. V. Dmitrieva</i> Self-preserving behavior as a process of formation and improve the culture of population in their health.....	778
<i>Julia Khristyuk</i> Approaches for organization volume-spatial solutions in designing of child's introvert playing environment.....	786
<i>Yury Neduzhko</i> Information Activities of the World Congress of Free Ukrainians in the late 60's - 70's. XX Century.....	793

Mathematics, Technology & Engineering

<i>Tatiana Kozhina, Anton Kurochkin</i> Development of multi-layer wear resistant nanostructured coatings for carbide end milling cutters.....	804
<i>Valery Vasenin, Alexey Bogomjagkov, Konstantin Sharov</i> Research of the mould filling with metal under the flooding level through the ringshaped gating system.....	810
<i>Vyacheslav Bezjazychnyj</i> Cutting inaccuracies due to cutting tool wear.....	822
<i>Hanna Oliinyk, Valerij Lytvynov, Sergey Gribkov</i> Mathematical model for the problem of planning contract execution and approaches to its solution.....	830
<i>Ivan Kirillov</i> Statistical analysis of the acoustic noise in the urban environment.....	840
<i>Boris Brzhozovsky, Igor Yankin</i> Education model perturbed vibrational motion of the tool and workpiece when cutting.....	848
<i>I. Babich, N. Hrechko, S. Bajai-Jejerun</i> Dynamics change of physical and chemical indexes of wine at technological treatment.....	856
<i>V.G. Shepelevich, L.P. Shcherbachenko</i> The microstructure and microhardness of rapidly solidified foils of eutectic alloy in-47 at. % Sn.....	863
<i>Yue Wul, Jiuli Yin, Xingyu Feng, Qianqian Xing, Dan Li</i> Some Special Rogue Waves in One Type of Variable Coefficient Nonlinear Schrodinger Equations.....	872
<i>Pavel Pereverzev</i> Improving information security business processes.....	881
<i>Volodymyr Sakhno, Viktor Polyakov, Roman Marchuk</i> Research the movement of lorry convoy on curved trajectory through the management of universal semitrailer for container transportation by braking wheels on one axle.....	890
<i>Tatiana Kozhina, Valery Poletaev, Anton Kurochkin</i> Improvement of locating elements for GTE compressor blades during electrochemical machining providing reduction of their production cycle.....	896
<i>Tatiana Kozhina, Anton Kurochkin</i> Thermal state of thermal barrier coatings of cooled GTE turbine blades.....	903
<i>Valery Poletaev</i> Technological operations of grinding of turbine blading.....	909
<i>Urvasini Singh, Vandana Sharma, Shruti Bhandari, Jayashri Vajpai, Sunita Kumbhat</i> Absorbance Based Model for Determination of Biochemical Oxygen Demand.....	918
<i>Ali Salameh Khraiwish Dalabeeh, Anwar AL-Mofleh</i> Modeling of a High Performance Grid Connected Photovoltaic System.....	933
<i>Umar Gairabekov, Tamila Ashurbekova, Madina Umarova</i> The features of oil-contaminated land remediation of the urbanized area with account to soil and climatic conditions.....	948

A.A. Silich, E.M. Yusupova, N.O. Poznyakova Mathematical model of corbelled parts manufacturing by volume tools with one parameter motion.....	959
Viktor Levykin, Valeriya Devon Categorical model of lifecycle of business processes in hotel.....	968

Medicine, Biology & Chemistry

Emil Kupek, Maria Alice Altenburg de Assis, Filipe Ferreira Costa, Danielle Biazzi Leal, Raquel Engel, Wolney Lisboa Conde Differential Impact of Parental BMI and Diet on Overweight and Obesity in Young School Children in Southern Brazil.....	978
Margarita Villar Luis, Luciana Barizon Luchesi, Sara Pinto Barbosa, Karla Selene Lopez and Jair Licio Ferreira Santos Patterns of Alcohol Use among Patients Who Visited Community Emergency Care Services in Southwestern Brazil.....	997
Alisher Khurramov, Nafosat Kurbanova Specific diversity of wheat parasite fauna and their spread-ing in southern regions of Uzbekistan.....	1009
Anna Nikolaeva Influence of soy bean isoflavonoids, hormonal forms of cholecalcioherolum and vitamin K on periodontal bone tissue under hypoestrogenia.....	1016
Amany Shalaby and Heba Kamal Differential and Combined Effects of Simvastatin and Vildagliptin on Angiogenic Markers and Oxidative Stress in Hind Limb Model of Ischemia in Diabetic Rats.....	1024
Khrystyna Vozna Influence of attendant infectious diseases at the endotheli-al function of HIV-infected patients.....	1044
R. N. Nwaoguikpe, C. O. Ujowundu, W. Braide and J. Obi Phyllanthus amarus (Schum. and Thonn): An Antiplasmodial Plant.....	1053
Anna Isayev, Larisa Reznik, Marina Vovchenko, Emyrita Serdobinska-Kanivets, Sergey Ostropolets Effect of bisoprolol on quality of life in women in perimenopausal period.....	1074
Rodney P. Jones Infectious-like Spread of an Agent Leading to Increased Medical Admissions and Deaths in Wigan (England), during 2011 and 2012.....	1081
H. S. Opare-Addo, W. K. B. A. Owiredu, T. Dapilah and A. Alhassan Putative Risk Factors among Ghanaian Women Presenting with Leiomyoma.....	1106
Oksana Slivinska, Oksana Senkiv, Ruslana Iskra Antioxydant system in rats' liver and skeletal muscles during experimentally-induced diabetes and its correction with chromium citrate.....	1119
Sheroz Imamov, Akbar Imamov Some theoretical aspects of motivation in pathological Attraction patients with chronic alcoholism in the Samarkand regional mental hospital (Head doctor – O.K. Imamov).....	1126
Elvira Imasheva, Artem Shkolar Clinical and psychopathological features of schizophrenia, occurring on the back-ground of tuberculosis.....	1131
Chivorn Var, Sheryl Keller, Rathavy Tung, Lu Yao and Alessandra N. Bazzano Minor Side Effects, Tolerance and Discontinuation of Oral Contraception among Women in Rural Cambodia.....	1139

Philology

Valeria Hiezer The Definition of Concept KRAI (Homeland): Translational Perspective	1162
--	------

- Katherine Panasenko*
The symbolism of T.S. Eliot's poem "Burbank with a Baedeker: Bleistein with a Cigar" and the peculiarities of its reproduction in translation by V. Toporov.....1168
- Maria Levina*
Specific features of the system of terms expressing the notions of the secondary branches of the law.....1178
- Nataliia Misnyk, Aneta Dokova*
A medical dictionary as a main source of terminological work for communicative competences improvement.....1185
- Sergei Zamogilny, Alexander Minor, Viktor Rusanov*
Germans' Migrations as a Factor of the Ekaterininstadt Dialect Formation in the Volga Region.....1192
- Solomiya Albota*
The history of English Faustiana.....1201
- Yana Bechko*
Participation of lexical-semantic variants of the nouns Eng. fire, Germ. Feuer, Ukr. вогонь in the process of phraseological unit formation.....1211
- A.V. Yankov, I.M. Prokipchuk*
To the problem of poetical worldview and formation of author's ego (based on the poetical metaphors of Ivan Bunin).....1218

Slipushko Oksana,

*Taras Shevchenko National University of Kyiv, Head of the History of Ukrainian Literature and Shevchenko Studies Department of Philology institute,
Doctor of philological sciences, Professor*

The Spirit State of Taras Shevchenko: national and world senses

In this article the phenomenon of the Spirit State of Taras Shevchenko is investigated, its national and world senses. Its basic influence in formation of Kyrylo and Mefodij Union's ideas as organization of the world type, ideas of the European romantics are investigated.

Key words: Taras Shevshenko, Spirit State, national and world senses, Kyrylo and Mefodij Union, outlook basic, European romanticism, actualization of the historical ideas.

Сліпушко Оксана,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри історії української
літератури і шевченкознавства Інституту філології,
професор, доктор філологічних наук*

Духовна держава Тараса Шевченка: національний і світовий сенси

Держава – це дух народу

(Г.В.Ф. Гегель «Філософія духу»)

У статті досліджується феномен Духовної держави у світогляді та творчості Тараса Шевченка, її національний і світовий сенси. Аналізуються основи Духовної держави митця, вплив на концепцію формування ідей Кирило-Мefeldiївського братства як організації світового типу та ідей європейських романтиків.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Духовна держава, національний і світовий сенси, Кирило-Мефодіївське братство, світоглядні засади, європейський романтизм, актуалізація історичних ідей.

Сучасний світ надзвичайно динамічний і змінний. Він шукає нові ідеї, які зближують нації, інтегрують їх у контекст співробітництва, а водночас підкреслюють значущість і особливість кожної з них. Такі національні ідеї, які захоплюють світ і виходять на міжнародний рівень, народжуються у процесі національних пошуків. Вони вириваються зі свідомості однієї людини, яка стає глашатаєм власного народу, і на багато століть визначають духовні вектори не тільки своєї нації, й інших. Свого часу Тарас Шевченко «виголосив ідеї, що стали об'єднуючими для слов'янських націй та інтегрували українців у європейський простір. Його «Кобзарем» український народ уперше після державної Київської Русі та автономної Гетьманщини заявив про своє право мати власну державу. Витворений Шевченком ідеал Духовної Держави ліг в основу державницьких уявлень Михайла Грушевського і Володимира Винниченка, прозвучав у першій «Конституції» незалежної України. Ідеї Тараса Шевченка у сучасному світі є передусім по своїй суті українськими, національними, а водночас вони близькі духовно багатьом слов'янським і західноєвропейським народам, оскільки єднають їх спільним для першої половини XIX століття **духом слов'янського відродження, з якого почали формуватися сучасні незалежні національні держави**» [1].

Багатолітня традиція бездержавності України визначила тенденцію домінування на її теренах **гуманітарних чинників, коли нація реалізується більшою мірою у сфері духовній, культурній, аніж політичній та економічній. Яскравим і незаперечним прикладом є феномен Тараса Шевченка, коли бездержавна нація народила постать, здатну виразити не лише прагнення свого народу у часи розвитку європейських національностей, а й інших слов'янських народів. Шевченкова національна ідея звучить і в сучасному гуманітарному просторі Україна як та, що єднає український народ на всіх його геополітичних теренах. Для повної її реалізації у сучасному гуманітарному та освітньому просторі України необхідно розвивати відповідні гуманітарні технології як шляхи утвердження ідей Шевченка. Фактично мова йде про раціоналізацію гуманітарних та освітніх концептів митця**

і втілення їх у практичне життя. Саме ідеї Тараса Шевченка на сучасному етапі історичного буття українського народу здатні об'єднати націю і заявити про неї у світовому гуманітарному контексті. Особливо сприятливим для цього виявився період відзначення 200 років від народження Тараса Шевченка. Цей рік став і роком народження Нової України, яка озвучила свої позиції на Євромайдані. Духовним та ідейним натхненником їх став Тарас Шевченко. **Кобзар виводить Україну на нові орбіти міжнародної співпраці.**

Загалом XIX століття в історичному бутті Європи стало епохою творення національностей, зародження й утвердження національних держав. Домінуючими були ідеї національної держави і самовизначення народів як націй. 1814 р. помер німецький філософ Фіхте. І цього ж року народився Тарас Шевченко. Він прийшов у світ тоді, коли свідомість людства була перейнята ідеями «Слова до німецького народу» Фіхте та «Ідеями про філософію історії людства» Гердера, які у суті своїй сприяли тому, що у духовному житті людства принцип національності та народності стає головним. Закономірно, що саме у цьому руслі творив Шевченко, продукуючи ідеї, що залишаються актуальними і нині. Зокрема, ідеї незалежної національної держави, Духовної держави як способу історичного вияву нації, **національної освіти як шляху формування громадянина. Тарас Шевченко став символом національної свободи та боротьби за українську державність, а його спадщина репрезентує державницьку концепцію митця, в основі якої лежить національна ідея, базована на сильній національній волі.**

Геній Тараса Шевченка живе у нашу добу, впливає на її гуманітарний простір, визначає його вектори і напрямки розвитку. Шевченків Перебендя, будучи фактично Альтер-его митця, виступає як совість нації у перші десятиліття XXI століття. Він перегукується з сучасністю своїм світоглядом і світовідчуттям, що у суті своїй були романтичними. Але романтизм Шевченка – особливий. Правомірним є твердження Івана Франка про **романтичний націоналізм Шевченка, для якого творчість є національним служінням.** А Євген Маланюк наголошував на тому, що «романтизм Шевченка, завдяки національній повнокровності, був завжди доведений до кінця, опуклий, яскравий, живий і реальний» [2]. Шевченко виступив за права свого народу в епоху формування національних держав шляхом духовних та освітніх змін. Він був прихильником саме так званої народної волі, тому, як пише Іван Дзюба, «в

Шевченковій поезії немає панського гасла «вольності», а є народне «воля». Це принципово різні речі. Він сподівався на боротьбу народу за своє визволення, а не за права шляхти» [3].

Т. Шевченко тонко і глибоко відчув епоху формування модерних націй в усій Європі, дух політичного і літературного романтизму, який живив уми тогочасної свідомої частини світового суспільства. Культивуючи фольклор і народну мову, поет репрезентував себе як народного за своїм духом і внутрішньою сутністю митця. Він піднявся силою власної творчості на романтичний бунт супроти існуючого несправедливого ладу. Романтизм Шевченка тісно пов'язаний із народом. Кожен заклик митця – актуальний. А його «будьте люди» спонукає мислити по-новому, тобто навчитися відчувати себе народом і нацією, мати почуття національної та власної гідності. Заповітна мрія Тараса Шевченка прозвучала у словах до отамана Кухаренка:

Отамане, якби ти знав, що тут робиться!..

Козацтво ожило!

Оживуть гетьмани в золотім жупані,

Прокинетесь доля,

Козак заспіва.

Цими словами Шевченко висловив надію не на відродження Гетьманщини, розуміючи, що це просто неможливо, а на відродження традицій української державності. Адже для поета Гетьманщина була символом державності. Шевченко – поет Нації та національний поет. І в цьому його головна суть. Як і кожна свідомо особистість він мріяв про державну реалізацію свого народу, прокладаючи шлях до неї своєю творчістю і використовуючи слово як головну зброю у здобутті ідеалу Духовної української держави.

Політичний світогляд Тараса Шевченка склався вже у ранні роки. Він назавжди залишився особистістю з радикальним і непримиренним ставленням до Російської імперії, противником неволі індивідуальної, соціальної та національної. Він критикував Переяславську угоду Богдана Хмельницького і співчував Іванові Мазепі. Шевченко був людиною глибоко і щиро віруючою. Його віра ґрунтувалася на власному розумінні Бога, внутрішніх розмовах митця із ним, прагненні донести до Всевишнього не стільки свої особисті, а передусім

національні проблеми. Шевченко звертався до Творця, волаючи про негарзди нації.

Т. Шевченко витворив ідеал Духовної держави, який визначає суть світогляду митця, передусім його суспільних і духовних пошуків. В основі цього ідеалу лежить національна ідея, що репрезентує прагнення народу передусім у духовній сфері. **Шевченкові ідеї залишаються актуальними протягом століть завдяки своїй національній універсальності, концентрації у них тих принципів, які складають суть національного феномену.** На початку ХІХ ст. німецький філософ Г.В.Ф. Гегель сказав: «Держава – це дух народу». Феномен державності засвідчує не лише дух народу, а й волю нації до самоздійснення. Держава є вищою формою вияву та реалізації нації. Початок ХХ ст. ознаменувався державним, національним і соціальним відродженням України. Змагання за незалежну Українську Державу стояли на порядку денному українського життя як визначальні. На той час припав 100-літній ювілей Тараса Шевченка. Звернення до постаті національного генія було явищем не формальним, а дійсно революційним, що стимулювало духовну енергію народу, актуалізувало слово Шевченка у контексті прагнень здобути й утвердити національну волю. Перший Президент України Михайло Грушевський у своєму вступному слові «Великі роковини» до «Збірника пам'яті Тараса Шевченка (1814—1914)» писав: «Шевченкове століття, що ми поминаємо сього року, являється zarazом ювілеєм українського відродження – святом, переглядом, обрахунком його розвою протягом усього століття, так тісно зв'язаного з культом його національного поета» [4]. Постать і творчість Т. Шевченка не підпорядковується сучасності, певним політичним переконанням. Можливо лише актуалізувати його ідеї, поглянути на сьогодні через призму слова і думки великого митця і мислителя. Шевченка традиційно називають пророком, часто не вникаючи у суть цього поняття. Пророк – не лише віщун і ясновидець. Відповідно до Біблії, пророк – виразник глибоко гуманістичного і демократичного світовідчуття, борець зі злом – як світовим, що протистоїть добру, так і національним, соціальним. Він – поборник правди, добра і справедливості. Шевченко дійсно був пророком свого народу, здатним не лише боротися за нього, а й гостро викривати, картати його вади. Саме тому він, як наголошує І.Дзюба, «дав могутню силу національній самокритиці, без якої не було б нашого відродження ні в ХІХ, ні в ХХ століттях» [5].

Щодо політичних поглядів Т.Шевченка, то у різні часи його називали комуністом, поетом селянським і пролетарським, народницьким, слов'янофілом, соціалістом, футуристом, співцем гайдамацького повстання, революційним демократом, інтернаціоналістом, русофобом, русофілом, націоналістом тощо. Насправді він був українським національним митцем. Прагнення різних політичних сил пристосувати Шевченка до своїх позицій, завершувалося фіаско, бо вони, як наголошує І. Дзюба, «ігнорували суверенність поезії, її незводимість до ідеологічних платформ» [6]. Шевченко чітко розрізняв національне й етнічне. В одному з листів він писав: «А на Україну не поїду ... там лише сама Малоросія». Так у його інтерпретації назва Україна поступово набирала характеру політичного і державного. Також Шевченко розрізняв поняття «народ» і «нація». Феномен першого він ідентифікував із більшістю людей, а друге передавало його усвідомлення історично визначеної спільності мов і територій для певної держави. До такого розуміння феномену нації Шевченко йшов тривалий час. Воно формувалося на різних етапах його творчості, у контексті відмінних політичних умов.

Ранні твори Шевченка позначені формуванням романтичного, значною мірою ідеалізованого образу козацької України. Він бачив її країною слави і традицій, виступаючи борцем за національну волю і незалежність. Йому імпонувало те, що у Козацькій Україні «запорожці вмiли панувати». Митець переконаний, що причиною підкорення стали не стільки іноземні загарбники, скільки внутрішні протистояння, домінування особистих інтересів над колективними. Тому він критично ставився до більшості українських гетьманів, називаючи їх «варшавським сміттям і гряззю Москви», бо не відстоювали народні інтереси, свободу і незалежність України. Саме з вини гетьманів вона потрапила під владу московського самодержавства. Розчаруванням у здатності національної еліти боротися за українську самостійність була породжена її гостра критика у циклі «Три літа». Творячи образ колишньої «славної України», Шевченко спостерігає прірву між нею і тогочасною Малоросією. Він не просто творив образ так званої «ідеальної» України, а прагнув, як наголошував Є.Маланюк, «оживити гоголівські мертві душі української шляхти і розкрити очі ошуканій кріпацькій масі, себто сполучити й оживити спаралізовані складники нації, вдихнути історичне життя в завмерлий національний організм» [7]. Шевченко гостро засуджує козацьку старшину, що зрадила свій народ, ставши

на службу загарбникам, звертаючись до сучасників у поемі «І мертвим і живим...»:

Так от як кров свою лили
Батьки за Москву і Варшаву,
І вам, синам, передали
Свої кайдани, свою славу!

Неволя України, її залежність від Російської імперії, в інтерпретації Шевченка, є сумним спадком предків, чвари між якими привели до втрати Козацької держави. Найстрашнішим суспільним і моральним переступом митець вважає зраду. Гріх зради він осмислює у містерії «Великий льох» на особистісному і державному рівнях, закликаючи козацьку старшину:

Схаменіться! будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром заковані люде,
Настане суд...

Зрада особиста і зрада національна нерозривно між собою пов'язані. Особистість, яка здатна на малу, тобто особисту зраду, піде і на велику зраду – національну.

Духовна держава Тараса Шевченка світоглядно близька до ідей Великої французької революції, ідей вольності у козацьких літописах, особливо ідеї незалежності в «Історії Русів». Він картав свій народ, зокрема його еліту, аби виховати у ній прагнення бути освіченою, патріотичною, стати на бік народу. Творячи образ держави, Шевченко часто використовує образи «брати» і «мати» для позначення тих стосунків, які хотів би бачити між українцями. В його інтерпретації держава – це власна хата, де родина живе у гармонії, що будується на кровних зв'язках і традиції. Митець послідовно називає Україну Матір'ю. Це – символ Вітчизни. Таким чином він наголошує на кровній, моральній та психологічній єдності українського суспільства. Заклики до єднання нації характеризують Шевченка як послідовного самостійника і державника. Він виходить із того, що задля реалізації цих ідей гетьманам можна простити їх аристократизм і класову політику, але не можна вибачити москвофільства і роялізму. Тому значною мірою Шевченко підтримує ідеологію гетьманську і старшинську, коли вона не суперечила інтересам України. Загалом митець синтезував і художньо осмислив кращі традиції державності на

теренах України. Йому імпонували традиції Київоруської держави з її прагненням до незалежності політичної та церковної, Козацької держави з її вольностями, європейська державницька традиція середини XIX ст., де визначальним було культивування національної ідеї й патріотизму.

На погляди Шевченка суттєво вплинула його участь у діяльності Слов'янського товариства св. Кирила і Мефодія, що являло собою ідеологічну єдність, репрезентовану у програмних документах, як «Статут», відозви «Брати українці» та «Братья великороссияне и поляки», «Книги буття українського народу». У цій ідеології синтезувалися три визначальні чинники: романтична традиція, радикалізм соціальний і національно-політичний та релігійні морально-етичні засади. Визначальною політичною ідеєю товариства було, як зазначено у Статуті, «духовне і політичне поєднання слов'ян» як «їх призначенням, до якого вони повинні прагнути» [8]. Об'єднання слов'ян в одну державу мислилося на основі поваги народів один до одного, а головною умовою єднання визначалася державно-політична самостійність кожного народу. Необхідним вважалося встановлення у всіх народів республіканської форми правління та політико-правової рівності громадян. Основою для суспільного і державного ладу вбачалися принципи християнської моралі. Загалом документи братства свідчать про національно-державницький принцип формування слов'янської єдності. Проголошувалися ліквідація соціальної нерівності, зокрема кріпацтва, просвітництво як головний засіб досягнення мети, моральність дій та дотримання християнського віровчення: «Як все товариство в цілому, так і кожен його член повинні свої дії узгоджувати з євангельськими правилами любові, покірливості і терпіння; правило ж «Мета освячує засіб» товариство визнає безбожним» [9].

Загалом ідея слов'янського союзу мала міждержавний характер, але кожен народ повинен володіти статусом державного і самостійного. Яскравим був революційний і визвольний характер ідей у національному і соціальному відношеннях. Особлива роль визначалася для Києва. Братчики культивували киевоцетричні погляди, що було своєрідним розвитком ідеї Києва як «Другого Єрусалиму», утвердженої князями Київської Русі та гетьманами Козацької держави. Ідеї національного месіанізму були проголошені для кожного народу, але всі мали національні особливості та прояви. Також програмні документи

Кирило-Мефодіївського братства позначені впливами західноєвропейської революційної ідеології 30–40-х рр. XIX ст.

Безперечно, політичний світогляд товариства став визначальною основою для формування суспільних позицій Т.Шевченка, який збагатив його більшою увагою до особистості, зокрема української людини як представника нації. Загалом національно-визвольна ідея у Шевченка безпосередньо пов'язана зі свободою особистою, вона реалізується у трьох вимірах: свобода особистісна, свобода національна і свобода суспільна. Тарас Шевченко осмислює ці три аспекти, стоячи на тому, що повна свобода можлива лише за умови реалізації цих трьох вимірів. Хоча ще до знайомства з Товариством Шевченко сформував власний «національно-політичний ідеал, ідеал політичної незалежності України, – в далеко яснішій і радикальнішій формі. Самостійницька думка переходить червоною ниткою через його творчість, починаючи молодечими романтичними творами і кінчаючи передсмертною філософічною лірикою» [10]. Шевченка дослідники відносять до так званого радикального крила братства, оскільки існували певні його розходження з поміркованими поглядами братчиків. Один із лідерів Центральної ради С.Петлюра наголошував, що, аналізуючи певною мірою невиразні національно-політичні ідеали програми Кирило-Мефодіївського і «Книг буття українського народу», «та порівнюючи їх зі світоглядом Шевченка, виявленим у «Кобзарі», не можна не бачити величезної, різкої різниці: поет значно випереджує прагнення Кирило-Мефодіївського братства, залишаючи позаду ідейних виразників сучасного йому українського суспільства і стоїть самотньо, значно перевищуючи крайні, найновіші досягнення національно-громадської думки. Навпаки, більш рішуче формулювання деяких питань у програмі «братчиків» залежить .. від Шевченкового впливу. Він у поетичних творах і художніх образах втілює ідеї Кирило-Мефодіївського братства, служить тим самим цілям, ставить ті самі завдання, але одночасно по відношенню до «Братства» виявляється «єретиком», бо охоплює його ідеї ширше, проводить їх послідовніше» [11]. Але революція Шевченка, як і його держава, мала перш за все духовний характер. Він був митцем, тому вірив у силу Слова, його здатність виховувати народ і будувати державу. Шевченко стояв на позиціях свідомого демократизму та політичного радикалізму. Він послідовно проголошував пріоритет загальнолюдських цінностей, всеслов'янську соборність, замирення вселюдське

на засадах рівності, справедливості, правди. Шевченкові близькі ідеї панславізму і соціального реформаторства. Об'єднання слов'ян митець вважає історичною необхідністю та неминучістю, підтримуючи основну думку «Книг буття українського народу» – історія є накреслений Богом людству шлях до спасіння.

Один із визначальних суспільно-політичних образів Шевченка – «Цар всесвітній, цар волі» – Ісус Христос, що є втіленням ідеї правди, волі, духу України. Це підтверджує характерне для Шевченка «помоліться на волі», оскільки «щастя національного визволення має увінчатися вільною молитвою» [12]. Шевченків «проект України передбачає різні, немовби прямо протилежні варіанти здійснення: з одного боку, – «настане суд», а з другого, – «заплакана мати» «благословить дітей своїх» [13]. Вони пов'язані та взаємозалежні. Люди повинні схаменутися через просвітництво або бунт. Шевченко тривалий час розмислював, який шлях є більш ефективним, а з часом він прийшов до усвідомлення неефективності обох цих шляхів. Його сподівання на національне порозуміння між «освіченим панством» і «незрячими, гречкосіями» не виправдалося. У «Псалмах Давидових» Шевченко говорить із Богом про державну і національну долю свого народу. Біблійна основа дає йому відчуття соціальної та моральної правоти. Переспіви біблійних псалмів він використовує для утвердження тих ідей, які вважав життєво важливим для української нації. У «Заповіті» прозвучали поетичні метафори апокаліптичного характеру, а форми і шляхи боротьби визначаються конкретною ситуацією. Загалом соціальна етика і соціальний пафос Шевченка відповідають пафосу біблійних пророків, «апокаліптичне, євангельське супроводжує пророче» [14].

Тарас Шевченко стверджує тезу, що «у своїй хаті своя правда, і сила, і воля». Його мрія про справедливі закони відображена в урочистій сцені виборів гетьмана у поезії «У неділеньку святу». Він захоплюється одностайністю сільської громади, православного братства, козацького товариства. Політичний ідеал незалежної України Шевченка асоціюється з демократично обраною владою і законами, однаковими для всіх правдами, із громадською злагодою, єдністю у рішеннях та ідеях. Для київських романтиків, на відміну від харківських із їхнім захопленням історією і старовиною, майбутнє, історична перспектива нації складає головний інтерес. Особливо це притаманне Шевченку. Він підносить християнство як світогляд, той високий моральний дух, який воно

дало людству. У концепції держави Шевченка визначальними є поняття «Слово», «Правда», «Слава», що синтезують у собі традицію, сучасність і майбуття. Слава і Правда тісно між собою пов'язані. Їхній ідеал митець бачить у майбутті, бо у його часи «скрізь неправда, де не гляну». У поезії «Юродивий» Шевченко ставить питання:

Ми діждемося Вашінгтона
З новим і праведним законом?
А діждемо таки колись.

Ця згадка про Вашингтона – «це не відокремлена подробиця в ліричному малюнку, а ключовий складник концепції про новий характер державного провідництва, оснований якраз на новому і праведному законі: проти дикого свавілля царів-деспотів і супостатів ... Державний провідник без деспотичної влади над «особистостями» співгромадян», що мають рівні права у дійсному законі, як і він – ось ідеал Шевченка. А той закон названо «новим і праведним»: новим, бо не було його в імперії, і праведним, бо якраз через нього поборюється «злая воля» царів як джерело нещастя» [15]. Шевченко гостро критикує сучасне йому суспільство, сподівається, що розкол між українцями буде подолано у майбутньому. Згадуючи Вашингтона, мислитель не ідеалізує державний устрій США, знаючи від свого американського чорношкірого друга актора А. Олдріджа про рабство і соціальні контрасти. Але українському мислителю імпонує факт створення держави за принципом «ми американський народ», де визначальною є ідея єдності. Воля особиста і державна – центральна категорія. Якщо до появи феномену Шевченка змагання за українську державність було фактично приборкано, національний світогляд різними способами замінювався імперською ідеологією, то його творчість з новою силою актуалізувала ці ідеї. Шевченко поставив на порядок денний суспільно-політичного життя національно-державницькі традиції, визначив боротьбу за власну духовну державу як головну. Ці ідеї лягли в основу його світогляду. Загалом у «процесі загального духовного зросту поета набули виразніших форм і його погляди на соціальне і політичне життя українського народу; поглиблювалася в тому процесі й центральна в усьому світогляді Шевченка ідея – державної незалежності України, поширювалися її моральні і правні основи, ясніше висвітлювалася її життєва конечність» [16]. Тарас Шевченко не був категоричним прихильником бунтів і повстань, вважаючи це крайнім шляхом. Він

стояв на тому, що перш за все слід використати потенціал просвітництва і мирних компромісів.

Тарас Шевченко був перш за все митцем і пророком. Як мислитель він витворив власний образ та ідеал держави. Його держава є духовною державою. Шевченко вибудовує систему суспільних, духовних і морально-етичних цінностей, а не економічних. Саме перші лежать в основі його державницької концепції. Він був національним ідеологом, який окреслив той концепт держави, який повинен скласти духовну основу національного організму, надати йому державної сутності. Тарас Шевченко став не лише центральною постаттю для літератури, а й для історії національної державницької традиції, витворивши власну політичну концепцію, у центрі якої Духовна Держава.

Література.

1. Сліпушко О. Духовна держава Тараса Шевченка. К., 2013. – С. 3.
2. Маланюк Є. Книга спостережень. Статті про література. К., 1995. – С. 128.
3. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 72.
4. Збірник пам'яті Тараса Шевченка (1814–1914). К., 1915. – С. 71.
5. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 7.
6. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 11.
7. Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1995. – С. 37.
8. Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т., К., 1990, Т. I. – С. 150.
9. Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т., К., 1990, Т. I. – С. 152.
10. Охрімівич Ю. Розвиток української національно-політичної думки. Нью-Йорк, 1965. – С. 51.
11. Петлюра С. Статті. – К., 1993. – С. 79-80.
12. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 303.
13. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 308.
14. Дзюба І. Тарас Шевченко. К., 2005. – С. 316.
15. Барка В. Правда Кобзаря. – Нью-Йорк, 1961. – С. 104-105.
16. Лотоцький О. Державницький світогляд Т. Шевченка // Повне зібрання творів Тараса Шевченка. – Чикаго, 1959. – Т. III. – С. 352-353.